

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№11
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M A K T A B G A C H A V A A K T A B T A ' L I M I

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1224 sahifa,
4-noyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oilaning maktabgacha yoshdagi bolalar estetik tarbiyasidagi o'rni	24
<i>Abdullayeva Ma'sudaxon Abdubannayevna</i>	
Bo'lajak informatika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga metodik tayyorlash texnologiyalari	27
<i>Abdubannoyeva Muxlisaxon Iqboljon qizi, Abdullayev Alibek Qodiraliyevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bulutli xizmatlardan foydalanish zaruriyati	30
<i>Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Turdaliyeva Muslimaxon Jahongir qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida fortepiano chalishni o'rgatish metodikasi	34
<i>Abduvaxobova Nilufar Abdumannon qizi</i>	
Maktabda fizika fanini o'qitishda innovatsion yondashuv	38
<i>Alinazarova Mahfuza</i>	
Tasavvufdagi "komil inson" konsepsiyasining hozirgi ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv sifatida talqini	43
<i>Aqilxonov Saidolimxon Abdurashid o'g'li</i>	
Tabiiy-ilmiy savodxonlikni shakllantirish omillari va pedagogik shart-sharoitlar	48
<i>Choriyeva Gulbaxor Shotemirovna</i>	
Robototexnika fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanib mustaqil ta'limni tashkil etish	53
<i>Elmonov Sirojiddin Mamadiyarovich</i>	
Xalqaro baholash dasturlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash bo'yicha jahon tajribasi	58
<i>Ergasheva S. T.</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar orqali o'quvchilarning kognitiv salohiyatini rivojlantirish	61
<i>Eshmamatova Dilnoza Jovli qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning aqliy salohiyatini oshirishda tarbiyachi mahorati	64
<i>Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi</i>	
Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni takomillashtirish	68
<i>Hojikarimova Gulasal Tadjaliyevna</i>	
Xorijiy talabalarga o'zbek tilini o'rgatishda elektron platformalar yaratish	71
<i>Jo'rayeva Matluba</i>	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun raqamli ta'lim muhitini modellashtirish va uning samaradorlik omillari	74
<i>Komilova Z. X.</i>	
O'qituvchi kasbiy faoliyatida muloqot madaniyati	80
<i>M. Yu. Mahkamova</i>	
Psixologiya fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va talabalarda tahliliy fikrlashni shakllantirish masalalari	86
<i>Madazizova Difuza Raxmatullayevna</i>	
Integrating Listening and Speaking Skills in ESP (English for Specific Purposes) Classes	90
<i>Madina Tilavova</i>	
Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida neyropedagogik yondashuvlar	94
<i>N. O. Saidova</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida radiologiya fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarning metodologik roli	99
<i>Nazarova Gulchexra Shuxratdjonovna</i>	
Ijodkorlik tushunchasining mohiyati va uning ta'limdagi roli	103
<i>Ochilova Dilbar Isroilovna</i>	
Alaliyani boshqa nutqiy nuqsonlar bilan farqli xarakteristikasi	108
<i>Oripova Zilola</i>	
Ingliz tilini o'qitishda suggestopediya metodini joriy etishning samaradorligi	113
<i>Pulatova Sitora Abdurazzoq qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari menejerlarining kasbiy-boshqaruv kompetentligi tushunchasi va uning tarkibiy qismlari	118
<i>Qarshiboyev Sharof Egamnazarovich</i>	
Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirishning yosh badmintonchilar texnik-taktik tayyorgarligiga ta'siri	122
<i>Qurbanova Ilmira Alisher qizi</i>	

Blended Learning	125
Quvandikova Xadicha	
Fizika darslarida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish	129
Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li	
"Qurilish jarayonlari texnologiyasi" fanida loyihalash kompetentligining tarkibiy tuzilmasi va uni raqamli ta'limga moslashtirish	135
Raxmonova Nazokat Umaraliyevna	
Vitagen texnologiyalar asosida talabalar mediamentalitetini rivojlantirishda sun'iy intellekt (AI) dasturlaridan foydalanishning tahliliy modeli	140
Rustamova Nodira Rustamovna	
Talabalarda kooperativ ta'lim asosida motivatsiyani rivojlantirish usullari	145
Sitora Toshmatova	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ kompetensiyani shakllantirishning zaruriyati	149
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Musiqqa ta'limining pedagogik asoslari va metodik tizimi	153
Toshpulatova Said Kuzibaevna	
Texnologiya fanini o'qitishda eng samarali metodlardan foydalanish	158
Turdiyeva Shahzoda Eshdavlat qizi	
Enhancing University Students' Self-Directed Learning Through Edtech Tools	161
Ulasheva Lobar	
Fanlararo loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dizayn fikrlash salohiyatini oshirish	164
Valiyeva Nargiza Athamboyevna	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari	169
Xakimova Sarvinov Sharifjon qizi	
Sun'iy intellekt asosida yaratilgan ta'lim platformalari: samaradorlik tahlili va pedagogik yondashuvlar	173
Xanbabayev Xakimjon Ikramovich, Erkinov Jasurbek Hasanjon o'g'li	
Tasavvufdagi "muhosaba" va "tafakkur" amallarining o'z-o'zini refleksiya metodlari sifatida qo'llanilishi	176
Xoshimov Nuriddin Mamadaliyevich	
Milliy sport va ommaviy o'yinlarning badiiy-estetik ahamiyati	182
Yaxyayeva Sojida Abdurahimovna	
Ota-ona mehrining bola psixologiyasiga ta'siri	185
Yulchiyeva Shohsanam Dilshod qizi	
Nutq rivojlanishi orqada qolgan bolalarda qo'llaniladigan innovatsion usullari samaradorligi	189
Ahmedova Nargiza Muzaffarovna	
Факторы, сдерживающие развитие науки в контексте требований к диссертационным работам	193
Зайналов Жахонгир Расулович, Нурмухамедов Аббос Мамадалиевич, Шадманов Камолиддин Кажакджанович, Самигова Нодира Хамидуллаевна	
Структура и стратегии развития предметных компетенций	197
Наимова Мафтунабону Файзулложоновна	
Психологическая консультация: современная практика, задачи и перспективы развития	203
Раупова Шохида Ахроровна	
Подготовка будущих педагогов к инклюзивному обучению детей с ограниченными возможностями здоровья: задачи и перспективы	207
Сайфутдинова Насиба Нурматовна	
Формирование иноязычной грамотности у курсантов военных вузов: социально-психологические факторы	211
Сулейманова Нилуфар Камиловна	
O'qituvchi shaxsiy kompetensiyasining mohiyati va pedagogik faoliyatdagi o'rni	214
Abdiraxmonova Guliston Muzaffar qizi	
Bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining milliy va umuminsoniy tamoyillari	218
Abdumutalipova Gulshodaxon Nurbek qizi	
Fuqarolik jamiyatida huquqiy madaniyat va uni rivojlantirish jarayonlari	221
Abdusalimova Shaxnoza Quduratullayevna	
Ta'lim menejmenti tizimida o'qituvchining nutq madaniyatini rivojlantirish strategiyalari	224
Abduxalilova Iroda Nozimxonovna	

O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy-pedagogik hamkorlikda tarbiyalashda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"ning ustuvor vazifalari	229
Abirova Umida Nazarovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida differentsiyalashtirilgan dars mashg'ulotlarini tashkil etishga o'rgatish (kompetentligini shakllantirish/rivojlantirish) usullari.....	232
Adhamova Diyora Sanjar qizi	
Musobaqa faoliyati samaradorligini oshirishda sambochilarning energiya sarfi va tiklanish mexanizmlari tahliliy	239
Tangriyev Abdukarim Tovashevich	
Aksiologik yondashuv asosida bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining harakat faolligini takomillashtirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	244
Hafizov Shahriyor Shavkatovich	
Bo'lajak tarbiyachilarning transversal: tanqidiy va innovatsion fikrlash kompetensiyalari	248
Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi	
Axborotning gnoseologik mohiyati	256
Kamolova Munajatxon Jaloldinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari	259
Mamatova Aziza Bo'riboyevna	
Akademik litseylarda kimyo fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	262
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich	
Pedagogik oliy ta'limda talabalarning kasbiy ijtimoiylashuvini korporativ madaniyat asosida rivojlantirish metodikasi.....	267
Maxkamova Dilafruz Aliyevna	
Bo'lajak o'qituvchilar uchun xorijiy tillarni o'qitishda lingvomadaniy yondashuv	271
Normamatova Kamola Gulmamat qizi	
O'zbek tili izohli lug'atida iboralarning grammatik tavsifi (bosh komponentli iboralar misolida).....	274
S. Sh. Azamatova	
Oila instituti va gender tenglikni ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy muammolari	277
Salayeva Aziza Muhammadmurot qizi	
Gender yondashuv asosida talaba-qizlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning namunaviy mezonlari	282
Xolova Mohigul Shavkatovna	
Pedagogika yo'nalishi talabalari huquqiy savodxonligini rivojlantirish metodlarini takomillashtirish	287
Xudoyberganov Atham	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida leksik komponentlikni TRIZ texnologiyasi yordamida rivojlantirish	291
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Fayzullayeva Nazokat Uchqun qizi	
Цифровизация и трансформация образования как социально-педагогическое явление	295
Кадилова Наргиза Азаматовна	
Методика формирования креативного мышления у студентов-филологов на основе проблемно-ориентированных заданий (на материале английского языка)	298
Мамырбаева Дина	
Bolalar nutqini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari	304
Mamadjonova Sakina Mo'minjonovna, Maxmudova Oygul Toxirjonovna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda morfologik kompetentlikni shakllantirish	309
Ganiyeva Shodiya Azizovna	
Модель "4+1+1" как ключевой механизм в системе практической подготовки учителей музыки.....	313
Мухитдинова Малохатхон Саиджабборовна	
Tarbiya fanini o'qish samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	317
Nazarova Nasiba Abdullayevna	
Tarbiyachining kasbiy psixologik xususiyatlari.....	320
Shamshetova Anjim Karamaddinovna	
Boshlang'ich ta'limda tarbiya nazariyasi va metodologiyasi	323
Bo'ronova Iroda Bo'ronovna	
Yosh dzyudochi qizlarning mashg'ulotlar jarayonida jismoniy tayyorgarligini oshirish texnologiyalari	327
Matmurotova Iroda Baxtiyor qizi	
"Odob us-solihin" asarida yoritilgan axloqiy-didaktik g'oyalar va uning pedagogik mazmuni	332
A. N. Nusratov	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini takomillashtirishning metodik asoslari	336
Xolmatov Pardaboy Qoraboevich, Abdurasulova Dilnoza	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatida loyihalashtirishning o'rni	342
<i>Abdusattorova Go'zalxon Abdulxabib qizi</i>	
Tibbiyot va frazeologiya inson omilida	346
<i>Achilov Muzaffar Norquliyevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fazoviy tasavvurlarni rivojlantirishda matematikaning ahamiyati	349
<i>Mamasaidova Muhabbat Abdulalom qizi, Akbaraliyeva Marjona Xurshid qizi</i>	
Ekoestetik kompetensiyani shakllantirishning xorijiy va milliy tajribalar tahlili	354
<i>Alijonova Maftuna Maxamadjon qizi</i>	
Pedagogik jarayonda talabalarda qadriyatli munosabatlarni shakllantirish mexanizmlari	359
<i>Alikulova Muxayyo Sherovna</i>	
Ingliz ritsarlik romanlarining lingvopoetik tahlili	362
<i>Durdona Boychayeva, Aliyeva Elmira</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning pedagogik asoslari	365
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Kasbiy kompetensiya tushunchasining mazmuni mohiyati va tarkibiy tuzilmasi	369
<i>Axmadjonova Jasmina Jamshid qizi</i>	
Developing Writing Competence Among CEFR B1 and Ielts Learners Experiencing Difficulties in English Language Acquisition	374
<i>Ayturaev Majid Mavlankhanovich</i>	
Ta'lim jarayonida ijtimoiy intellektni rivojlantirishning milliy qadriyatlarga asoslangan modeli	378
<i>Azamov Umarxon Xayyoxonovich</i>	
Complications in Teaching Argumentative Speech to Students in Grades 8–9	383
<i>Buribayeva Aziza Ismatillaevna</i>	
Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	386
<i>Buriyeva Aziza Nematovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy faolligini shakllantirish	390
<i>Davronova Sevinch</i>	
O'quvchilarda milliy va umummadaniy kompetensiyani rivojlantirishda maqollardan foydalanish bo'yicha manbaalar tahlili	394
<i>Boltayeva Barno, Eliboyeva Surayyo Abdukarim qizi</i>	
Social Roots and Psychological Consequences of Domestic Violence	399
<i>Dumarova Gulmira Kozimbekovna, Mamadaliyeva Gulmira, Sultonova Zulhayo</i>	
The Transversal-Methodical Competence of a Preschool Educator is the Foundation of Effective And Quality Education	402
<i>Ergasheva Barno Ziyaviddin kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishning innovatsion yo'llari	406
<i>Erkinova Mehriniso Ro'ziboyevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish strategiyalari	411
<i>Eshonkulova Hilola Rajab qizi</i>	
Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotning bilish faoliyatiga ta'siri	415
<i>Habibova Shyira Baxtiyorovna</i>	
Ruhiy rivojlanishi sustlashgan boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish buzilishlarini aniqlash va bartaraf etish	419
<i>Ikromova Sarvinov Siroj qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda riskologik kompetentlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	424
<i>Jabborova Dilafruz Furqatovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili o'rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning psixologik asoslari	428
<i>Jurayeva Sug'diyona Shamsiddin qizi</i>	
Transforming Education: The Impact of Emerging Technologies on Modern Pedagogical Practices	431
<i>Kadirova Ferangiz Himmatillo qizi</i>	
Salomatlik etikasi konsepsiyasi va pedagogik madaniyat – talabalar ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantirishdagi roli	435
<i>Kamalova Yoqutxon Bahodirovna</i>	

Tarbiyachilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish omillari	439
<i>Kenjayeva Dildora Terkashevna</i>	
Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati	443
<i>Kistabayeva Gulchexra Djurakulovna</i>	
Kichik maktab yoshi davrida o'quv faoliyati va o'quv motivlarining shakllanishi	448
<i>Latifa Zarifovna Korayeva</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimining raqamlashtirilishi: xalqaro tajriba va istiqbollar	451
<i>Mahmudova Zulfiya Homidovna, Hoshimova Dilnoza Boymirzoevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini dizayn tafakkurga o'rgatishda STEAM yondashuvining didaktik imkoniyatlari	454
<i>Mamadaminova Munisa Maxmudjon qizi, Boboxonova Shodiyona Rustam qizi</i>	
Tabiatni asrash – kelajakni asrash: Buxoro misolida	459
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda o'z-o'zini baholash kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish	463
<i>Meyliyeva Nafosat Gulomovna</i>	
Sun'iy intellektning ta'limda kognitiv va metakognitiv jarayonlarga ta'siri	466
<i>Murodov Ulug'bek O'tkir o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limning tashkil etilishi	470
<i>Mustofoyeva Muhabbat Husniddin qizi</i>	
The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress	473
<i>Nargiza Khayrullayevna Ortikova, Laziz Azizovich Normuratov</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari	477
<i>Ortiqov Akmaljon Abdusalom o'g'li</i>	
CLIL metodining O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llanilishi	481
<i>Qarshiyeva Sarvinoz Ural qizi</i>	
The Use of Mobile Apps to Build Vocabulary Proficiency	486
<i>Kosimov Sunnat Ravshan ugli</i>	
Yoshlar tafakkurini rivojlantirish va ma'naviyatini oshirishda tasviriy san'atning o'rni	490
<i>Quvonchbek Abduxamidov</i>	
Axborot texnologiyalari ta'sirida san'at tushunchasining o'zgarishi	494
<i>Rajabova Laylo O'tkir qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	498
<i>Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning pedagogik asoslari	501
<i>Yusufzoda Shabnami Yunus, Rashidova Saida Ravshonbek qizi</i>	
Axborot texnologiyalarini fizika darslarida qo'llash	506
<i>Raxmanov Valijon Turdaliyevich, O'razaliyev Alijon Xasan o'g'li</i>	
Axborot xavfsizligini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanish afzalliklari	510
<i>Raxmetova Lazzat</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlarining o'ziga xosligi	513
<i>S. A. Mamatisayeva</i>	
Androgogik yondashuvning integrativ metodikasi	517
<i>Sattorova Shaxlo Axadovna</i>	
Gendered Language in Uzbek and English Media Discourse	520
<i>Sultonova Charos Iskandar kizi</i>	
Maktabga tayyorlov yoshdagi bolalarda ijtimoiy ekologik dunyoqarashni shakllantirishga ta'sir qiluvchi omillar	527
<i>Suyunova Matluba Abdusaidovna</i>	
Empatiya shifokor–pasiyent munosabatida: tibbiyot talabalarining psixologik tayyorgarligi	531
<i>Tajiboyeva Odinaxon Rustamjon qizi, Qurbonova Fotima Farhodjon qizi</i>	
Modern Approaches to Teaching Grammar	534
<i>Tuychiyev Azamat Farkhod ugli</i>	
The Importance of Psychological Preparation of Preschool Children for School Education	538
<i>Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagoglarning kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish	541
<i>Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi</i>	
Imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalar faoliyatida universal ta'limning imkoniyati	544
<i>Xolmatova Sarvinov Raxmatilla qizi</i>	
Kurashchilarning umumiy va maxsus sport tayyorgarliklari	548
<i>Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li</i>	
Tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida ekologik kompetentlik tushunchalarini rivojlantirish bosqichlari	551
<i>Yarova Gulhayo Fazliddin qizi</i>	
Arxitektura va dizayn yo'nalishi bitiruvchilarini kasbga yo'naltirish vositasida axborot almashish jarayonlarini optimallashtirish metodikasini takomillashtirish	555
<i>Kuchimov M. K.</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarining ma'naviy kompetentligini jadidlarning pedagogik qarashlari asosida shakllantirish metodikasi (Temurbeklar maktablari misolida)	559
<i>Quldashev Murodjon G'aniyevich</i>	
Лингвистическое исследование влияния социальных сетей на синтаксические изменения в языке современного поколения	562
<i>Шавилова Наталья Сергеевна</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining nutq madaniyati	566
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna, Gulimbayeva Barno</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ...	570
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Mantiqiy masalalarni bajarishning metodik usullari	575
<i>Tosheva Yulduz</i>	
Bo'lajak ofitserlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik-psixologik omillar (jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'linmalari misolida)	579
<i>Yarmatov Akbar Normurotovich</i>	
Yosh harbiy xizmatchi ofitserlarda muloqot madaniyatini samarali shakllantirish muammosining xorijiy tadqiqotlardagi talqini	582
<i>Matyakubov Elyor Rajapovich</i>	
Umumiy pedagogika fanini o'qitishda formativ baholash metodikasini joriy etish texnologiyasi	586
<i>Sobitjon Xalimov Hoshimjonovich</i>	
Формирование компонентов эмоционального интеллекта у детей дошкольного возраста с дефектами речи на основе сказкотерапии	590
<i>Эркинова Фазилят Мирзиз қизи</i>	
O'zbekistonda asalarichilikning rivojlanishi	593
<i>Abdullayeva Maxsudaxon To'lanovna</i>	
14–16 yoshli dzyudochilarda hujum kombinatsiyalari va ularni musobaqaviy sharoitda qo'llash usullarini takomillashtirish	596
<i>Abduraxmanova Iroda Xayrullayevna</i>	
Oliy ta'limda aksiologik tarbiya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy ehtiyoj va pedagogik muammo sifatida	602
<i>B. S. Siddikov</i>	
Sport mashg'ulotlar davomida mushak va suyak tizimi rivojlanishi	606
<i>Bo'ronova Habiba Erkin qizi</i>	
Stol tennisi o'yini texnikasi	609
<i>Ibragimov Abduqahhor Abdulaziz o'g'li</i>	
Biologiya fanini o'qitishda zamonaviy platformalarning afzalliklari: Wordwall, Educaplay, Blooket, Genially, Kahoot platformalari	613
<i>Kalandarova Dilnoza Samandarovna, Qodirova Madina Nosirovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan paraarmrestlingchi talabalarni musobaqa oldidan texnik tayyorgarligini takomillashtirish	617
<i>Karimov Faxriddin Xurramovich</i>	
Developing Critical Reading Skills Through Content-Based Instruction	621
<i>Mekhmunkulov Burkhon Ma'ruf ugli</i>	
Tog'li va shahar hududida ta'lim oluvchi tinglovchilarning jismoniy tayyorgarlik darajasini taqqoslash	626
<i>Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich</i>	

Korxona va tashkilotlarda ishchi-xodimlarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish asosida ish faolligini oshirish texnologiyasi	630
Muxametov Axmad Muxametovich	
Xalq ta'limi bo'limi rahbarlarining xalqaro baholash tizimini O'zbekiston ta'limiga moslashtirishdagi o'rni ...	634
Namazova Manzura Urakovna, Nodirov Dilmurod	
Digital Reading vs. Print Reading: Effects on EFL Learners' Reading Speed and Understanding	639
Rustambekova Ozoda Dilshod kizi	
Yoshlarning jismoniy tarbiya mashg'ulotlariga bo'lgan qiziqishini oshirishning samarali usullari	644
To'rayev Farrux Hakim o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalaridagi talaba-qizlarni dzyudo sport turi texnik harakatlariga o'rgatish texnologiyasi	647
Toshboyeva Munisa Bozor qizi	
Sport mashg'ulotlarda jarohatlarning oldini olish va xavfsizlik choralari	650
Xudoyberdiyeva Elmira Botir qizi	
Задачи изучения и преподавания русского языка и литературы в общеобразовательных школах с узбекским языком обучения	654
Ахмедов Нумон	
Multimedia va infografika asosida interaktiv didaktik materiallar yaratish	658
Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Rahmonov Ziyodillo Xusanovich	
Ingliz tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi (immitativ-taqldiy usul misolida)	661
Jo'rayeva Dilafruz Nuriddinova	
O'simliklarning issiqqa va qurqoqchilikka chidamliligi	664
M. Nazarov, G. Maxsudova, T. Usmonova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy tayyorgarligi hamda psixik jarayonlar ko'rsatkichlarining tahlili	667
Masharipova Miyassar Ichanovna	
Bo'lajak tarbiyachilarni "Tabiat bilan tanishtirish" fani asosida tarbiyaviy faoliyatini raqamlashtirish	675
Saydullayeva Barchinoy Abduxalil qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'lim sharoitida faoliyat yuritishga tayyorlash muammolari	678
Shaxnoza To'xtiyarova	
Raqamli ta'lim muhitida o'quv resurslarini yaratishning raqamli-didaktik mazmunini rivojlantirish metodikasi	681
Shirinov Feruzjon Shuxratovich	
Umumta'lim maktablarining 9-sinf fizika darslarida tovush hodisasini anglashni tajriba orqali rivojlantirish	684
Sobirov Avazbek Anvarovich	
Emotsional intellekt tushunchasining nazariy asoslari va rivojlanish bosqichlari	689
Tajiboyeva Odinoxon Rustamjon qizi	
Portret janrini o'qitishda individual ta'lim va fanlararo integratsiyaning nazariy-metodologik asoslari	693
Xudaynazarova Ug'ilo'y Sharifovna	
Aqli zaif bolalarda sensomotor rivojlanishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	696
Xudoyberdiyeva Ra'no Arabboyevna	
Yuqori sinf o'quvchilarida estetik madaniyatni tarbiyalash metodikasi (tarbiya fani misolida)	700
Yoqubjonova Shodiya G'ayratovna	
Chizmachilik fanining turmush tarzimidagi ahamiyati va o'rni	704
Achilov Nurbek Norboy o'g'li	
O'quvchilarni musiqa san'atiga qiziqtirishda musiqa psixologiyasining roli	707
E'zoxon Qobilova	
Bolalar adabiyotini o'qitishda milliy qadriyatlarni singdirish va kreativ kompetensiyani rivojlantirishning innovatsion yo'llari	710
G'aniyeva Shodiya Azizovna, Abdullayeva Madinaxon Madaminjon qizi	
Boshlang'ich sinf darsliklarida berilgan mashqlarni til kompetensiyasini rivojlantirish maqsadida tahlil qilish	713
G'anijonova Sarvinov, Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna	
O'quvchilarda global o'qish savodxonligini shakllantirishda milliy matnlar va qadriyatlar asosidagi pirls tipidagi topshiriqlar yaratish tajribasi	717
Ikromova Gulhida Axmadillo qizi, G'ofurova Dilshodaxon Toxirjon qizi	

Bo'lajak pedagoglarni intellektual rivojlantirishda pedagogik artistizmdan foydalanish texnologiyalari pedagogik muammo sifatida	720
Karribayeva Lobarxon Fayzulla qizi	
Ilmiy matnni o'qib tushunish va baholashda nostandart testlardan foydalanish bosqichlari.....	724
Komilova Lola Nasilloevna	
Dizartriyada tovushlar talaffuzidagi kamchiliklarni o'yin orqali rivojlantirish texnologiyalari.....	728
Mamatova Muzayyana Batirovna	
Turkiy bitiklarda nomlar tizimi va ularning semantik xususiyatlari	732
Munisa Shavkatova	
Kommunikativ yondashuv asosida bo'lajak pedagoglarni mediatorlik faoliyatiga tayyorlash texnologiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	736
Muqimova Dilbarxon Xusanboyevna	
Sportda liderlik va jamoaviy ruhni shakllantirish metodlari	740
Nazarov Nursultan Safarbayevich	
Dars mashg'ulotlarini tashkil etishda loyihalashtirishning o'rni va ahamiyati.....	744
Normurodov Sharofiddin Muxiddinovich	
Ta'limda innovatsion kompetentlikning ahamiyati.....	748
Qobilova Aziza Tursunovna	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali bolalarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish	752
Salimova Aziza Sharipovna	
Xorijiy tillarni o'qitishda masofaviy ta'limning imkoniyatlari va muammolari	755
Sidiqova Ma'mura Adhamjonovna	
Til kompetentligini rivojlantirishda vizual materiallardan foydalanishning o'rni (boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish texnologiyasi misolida)	758
Zokirova Sohiba Muhtoraliyevna, Sobirova Diloromxon Ma'rufjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi koxlear implantli bolalarni eshituv - nutqiy reabilitatsiyasi	761
Xamraeva Dildora Baxadirovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda duduqlanishni kelib chiqish sababalari va korreksion ishlar	766
Xolboeva Ruxsora Egamberdiyevna	
Эффективность арт-терапии в обогащении словарного запаса у детей с ЗПП	770
Наган Олеся Талгатовна	
Autizmlı bolalar nutqini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	775
Nishonova Sevara	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchılarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy nazariy asoslari (XIX–XXI asrda).....	778
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya	
Autizmlı bolalarda kommunikativ muloqotni shakllantirish texnologiyalari.....	781
Raxmonova Manzura Maxmudovna	
Talabalarda ma'naviy ongning rivojlanishidagi milliy dunyoqarash va tafakkur uslubining shakllanish omillari	785
Usarova Nigora Berdiyevna	
PIRLSda qo'llaniladigan yuqori darajadagi tushunish ko'nikmalari (interpretatsiya, sintez) va ularni muloqotga o'rgatishda qo'llash	788
Choriyeva Valida Abdug'ani qizi, Shodiyev Faxriddin Teshayevich	
Prokrastinatsiya fenomenining retrospektiv talqini	795
M. L. Aripova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda millatlararo totuvlikni shakllantirishda badiiy adabiyotning o'rni.....	799
Xudoyberdiyeva Madina Abdulbaki qizi	
Malakali futbolchılarni tayyorlashning innovatsion pedagogik va texnologik uslublari.....	802
Maxmudov Mamat Raxmatovich	
Maktabgacha ta'limda madaniy qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirish metodikasi.....	807
Adolat Xolmatova Muxammadjonovna	
Oliy ta'limda inklyuziv qadriyatlarni shakllantirishda maxsus pedagogikaning o'rni	811
Alijonova Dilorom Azamjonovna	
Sportning kurash turi tarixi, nazariy asoslari va zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari.....	815
Do'stov Dilmurod Karimovich	

O'quvchi qizlarni oliy ta'lim muassasalariga yo'naltirishda ota-onalar bilan ishlashning kollaborativ usullari	818
Egamberdiyev Umidbek Xo'jayevich	
The Effectiveness of Art Therapy in Working With Children Experiencing Emotional Stress	821
Ortikova Nargiza Xayrullayevna, Normuratov Laziz Azizovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tovush talaffuzi buzilishining turlarini va darajasini aniqlash usullari	826
Otaboyeva Nodira Qodir qizi	
Ta'limda innovatsion kompetentlikning ahamiyati	830
Qobilova Aziza Tursunovna	
Intellectual madaniyatni rivojlantirishda integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash texnologiyalari	833
Qurbonov Jasurbek Akmaljonovich	
Biologiya, kimyo va geografiya fanlarni o'qitishda iqtidorli o'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish	837
Sultanova N. B., Toshpo'latova N. I., Azimov B. I.	
Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ	840
Суяров Хуршид Бахриддинович	
Oliy ta'limda sun'iy intellektni boshqarishda rivojlangan chet davlatlar tajribasidan foydalanish usullari	844
Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi	
Variativ yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida dialogik nutqni rivojlantirishning nazariy asoslari	852
Turapova Ra'no Barat qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarga og'zaki hisoblashni o'rgatish	857
Jurayeva Muhayyo Nematillayevna	
Trening jarayonidagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	861
Nodirova M. B., Usmanova S. A., Vaxidova U. A.	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida tahsil olayotgan talabalarining sport faoliyati turlari orqali innovatsion texnologiyalarini takomillashtirish	865
Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich	
Badiiy adabiyot vositasida nutqida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutq shakllarini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	868
Umarova Muhayyo Abdusattor qizi, Mamarajabova Zulfiya Narboyevna	
The Role of Family Support in Fostering Individual Resilience Against Social Offenses (An Integration of Continuing Education, National Values, and Personal Narratives)	873
Khoshimov Lutfullo Khabibullo ugli	
Milliy kiyimlarni zamonaviy material va konstruksiya bilan uyg'unlashtirish	877
Yuldasheva Gulsanam Arken qizi	
Преподавание русского языка в школах Узбекистана глазами будущих педагогов	881
Бахриева Шахноза Давроновна	
Методологические основы дисциплины "Госпитальной педагогики"	886
Равшанова Иноят Эркиновна	
Тропеический блок как ключевой инструмент создания образа восприятия в романе С. Моэма "The Razor's Edge"	889
Тагаева Тамара Баходировна	
Zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida ta'lim va tarbiya integratsiyasi	892
D. S. Zokirova	
O'quvchi qizlarni oliy ta'lim muassasalariga yo'naltirishda ota-onalar bilan ishlashning kollaborativ usullari	895
Egamberdiyev Umidbek Xo'jayevich	
Umumta'lim maktablarida kimyo fani o'qitishning samarali usullari	898
Yunusov Mirzoxid Mirzakarimovich, Odilova Feruzabonu Oybek qizi, Soibjonova Gulasalxon Farhodjon qizi	
Ertak qahramonlari obrazlari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy va kreativ fikrlash sifatlarini shakllantirish	901
Ortiqova Zulfiya Nurmuhamedovna, Dilnavoz Tojiyeva Abduvohid qizi	
Raqamli o'quv muhitida multimedia kontentini loyihalashning didaktik tamoyillari	905
Rustemov Muxamed Biysenbayevich	
The Essence and Content of The Concept of Ecological Culture	908
Sa'dullayeva Zuhra Murodullayevna	

Talabalarda raqamli refleksiyaning shakllantirishi pedagogik muammo sifatida	912
<i>Salixova Muhayyo Shakirovna</i>	
Kasbiy leksik kompetensiya metodikasi shakllanishining tarixiy rivojlanish asoslari	915
<i>Tog'ayeva Maxfuza Abdunazarovna, Tilovova Gavhar Abdaxatovna</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar tavsifi.....	920
<i>U. M. Utbasarova</i>	
Ta'lim jarayonida qo'llaniluvchi sun'iy intellekt vositalari haqida tushuncha	925
<i>Xakimova Yoqutxon Toxirjon qizi, Pulatova Ziyodaxon Baxodirjon qizi</i>	
Проблемы перевода медицинских терминов: сложности и ошибки, возникающие при переводе медицинской литературы с других языков на русский.....	928
<i>Алибекова Лайло Рахмановна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining mediakompetentligini integrativ yondashuv asosida rivojlantirish: model, metodologiya va empirik natijalar	931
<i>Asqarxo'jayeva Movluda Saidmuhammadzokir qizi</i>	
Identifying the Cause of Addiction to Alcohol and Drugs.....	935
<i>Nauruzbaeva Ayjan Sarsenbaevna, Reymov Muxamedali Kengesbayevich, Kalmuratova Sara Umirzakovna</i>	
Methods of Utilising the Legacy of Eastern Thinkers in Education.....	938
<i>Raimova Nasiba Abdreimovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik muloqot madaniyatini shakllantirishda mediasavodxonlikning ahamiyati.....	942
<i>Raximova Zulfiyaxon Xashimjonovna</i>	
Pedagog va maxsus psixologlarni hamkorlikda tayyorlash texnologiyasining tarkibiy komponentlari va ularning xususiyatlari	949
<i>Turg'unov Mirjalol Mirzahamdani o'g'li</i>	
Og'ir vazn yo'qotish (weight cutting)ning organizm fiziologiyasiga salbiy ta'siri	952
<i>Ibragimov Azizbek Ilhom o'g'li</i>	
Языковая политика и её влияние на статус русского языка в образовательной среде Узбекистана ..	956
<i>Бобаназарова Шоира Содиковна, Нурмаматов Бобур Ботирович</i>	
Sun'iy intellekt didaktik ta'limot vositasi sifatida ahamiyati	961
<i>To'raboyeva Mahliyo Qo'zimbek qizi</i>	
Embracing Diversity in the Classroom: Inclusive Education Strategies for Empowering All Learners	964
<i>Bahronova Maftuna Farhadovna</i>	
Ta'lim jarayoniga xalqaro pedagogik tajribani samarali joriy etish: usullar va yondashuvlar	968
<i>Xakimov Sodiqjon Rasuljon o'g'li</i>	
O'quvchilarning umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayonning shakllari, vositalari, usul va metodlari.....	972
<i>Abdiramanov Bahodir Sag'iydullaevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni zararli odatlarga qarshi kurashga tayyorlashning amaliy holati va tahlili	975
<i>Abdulazizova Nilufar Abdurahmonovna</i>	
Ekologik ta'lim-tarbiyani amalga oshirish mexanizmlari orqali talabalarda ekologik ongini shakllantirish.....	980
<i>Abdullayeva Umidaxon G'ulomidinova</i>	
Tayyorlov guruhi bolalarining tasviriy qobiliyati va ijodkorligini rivojlantirish	983
<i>Abdumuhitorova Mohlaroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Psixologik va pedagogik nuqtai nazardan sanogen va patogen tafakkur mexanizmlari	986
<i>Abdushukurova Mushtariy</i>	
Maktabgacha ta'limda estetik tarbiya berishning mazmuni va shakllari	991
<i>Altibayeva Gulbaxor Majitovna</i>	
Methods of Developing Linguocultural Competence Through Teaching Color Concepts	997
<i>Arabova Gulnuz Yuzboy qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish zarurati.....	1000
<i>Axunbabayeva Shaxnoza Shuxratovna</i>	
Hisor ekspeditsiyasi tarixi	1004
<i>Begaliyeva Mehriniso Olimnazarovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak fizika o'qituvchilarini pedagogik faoliyatga tayyorlashning psixologik-pedagogik asoslari.....	1007
<i>Boqiyev Sarvar Tangirqul o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida multimedia vositalaridan foydalanishning ahamiyati	1011
<i>Bozorov Erkin Xodjiyevich, Ergashev Asqar Jong'oboyevich, Sharipov Sharofiddin Arslonqulovich</i>	

The Importance of Specialized Terminology in the Educational Process	1014
<i>Dilnoza Yuldasheva Bekmurodovna</i>	
The Problems of Linguistic Analysis of Elliptical Sentences in Modern English	1019
<i>Eshonkulov Ravshan Tokhirovich, Jurayeva Hilola Kamol qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda sintaksis materiallarini o'qitishda kommunikativ yondashuvning ahamiyati	1025
<i>G'aniyeva Shodiya Azizovna, Nabiyeva Omadxon Rahmonberdi qizi</i>	
Rivojlanishi sust bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari	1028
<i>Hamroqulova Dilnavoz Fayziyevna, Tohirova Shaxnoza Nodir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda pedagogik diagnostikaning o'rni va zamonaviy usullari	1031
<i>Hasanova Irodaxon Najmiddin qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda taekvondoga ixtisoslashtirilgan mashqlar majmualari orqali egiluvchanlik sifatlarini rivojlantirish	1034
<i>Iminova Z. B.</i>	
Inklyuziv ta'lim tamoyillari, tizimi va unda o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ahamiyati	1038
<i>Inayatova Nargisa Nishonboyevna</i>	
O'quvchilarda muloqot madaniyati ko'nikmalarini shakllantirishda didaktik o'yinlardan foydalanish	1044
<i>Kalmuratovna Venera Sultanova</i>	
Integrativ yondashuv asosida tarbiyachilarning metakompetentligini rivojlantirish masalalari	1049
<i>Kamola Abdullayeva</i>	
O'rta Osiyo ziyolilarining mehnat tarbiyasi haqidagi fikr-mulohazalari	1052
<i>Karimov Orif Obloqul o'g'li</i>	
Maktab ta'lim tizimida innovatsiyalarning o'rni va ahamiyati	1055
<i>Kistabayeva Gulchexra Jo'raqulovna</i>	
Competency-Based Approach to Organizing the Educational Process for Pre-Service Teachers	1060
<i>Mahkamov Abdulqodir Ismoil o'g'li</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion metodlarning ta'siri	1063
<i>Makulov Shuxratjon Zokirovich</i>	
Bolalar nutqini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslar	1067
<i>Mamadjonova Sakina Mo'minjonovna, Maxmudova Oygul Toxirjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning tasviriy qobiliyati va ijodkorligini rivojlantirish	1072
<i>Mamatmo'minova Muhabbat G'afforovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida vaqtga oid masalalarni yechishda 5E modelidan foydalanishning samaradorligi	1075
<i>Mansurova Umida Mansur qizi</i>	
Inklyuziv ta'limda pedagog, psixolog va ota-onalar hamkorligini takomillashtirishning innovatsion yondashuvlari	1081
<i>Matupayeva Shohsanam Zaripboy qizi</i>	
Sog'lom turmush tarzi – sog'lom kelajak kafolati	1084
<i>Murodov Nozimjon Olimjonovich</i>	
Bolalar nutqini rivojlantirishda ota-onalar bilan hamkorlikning innovatsion shakllari	1088
<i>Nafasova Jamila Turg'un qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda ijtimoiy-kommunikativlikni bilingvizm vositasida shakllantirish	1093
<i>Najmiddinova Gulnoza Odilovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida kasrlarni o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni va samaradorligi	1097
<i>Jalilov Muhammadali, No'monova Durdonaxon Ulug'bek qizi</i>	
Oliy ta'limdagi matematik kurslarni umumta'lim maktabi dasturlari bilan uyg'unlashtirish modeli	1101
<i>O'rozboyev Nusratbek Ziyaddin o'g'li</i>	
Yosh davrlar psixologiyasi va yoshga doir xususiyatlari	1104
<i>Orifjonova Nazokat Maribjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf darsliklaridagi assosiativ mashqlar orqali o'quvchilarda tabriya tushunchasini rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari	1108
<i>Ortiqova Zulfiya Nurmaxamatovna, Xomidova Roziyaxon Ilxomjon qizi</i>	
Nemis tili o'qitish jarayonida talabalarni innovatsion-pedagogik faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari	1112
<i>Ostanov Askarjon Nuriddinovich</i>	

“Ilk qadam” maktabgacha davlat o‘quv dasturining pedagogik-psixologik asoslari	1117
Parmonkulova Mo‘tabar Zaynitdinovna	
Ta’lim sohasida motivatsiyani oshirishning samarali usullari	1121
O. I. Pirmatov, I. S. Sobirova	
Boshlang‘ich ta’limda milliy qadriyatlar asosida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning pedagogik asoslari ..	1126
Qurbonova Maxtuma Fazliddinovna, Xolboyeva Dildora Azizovna	
Innovatsion yondashuv asosida talabalarni ijodiy izlanuvchanlik faoliyatiga tayyorlashning mavjud holati .	1131
Rahmatova Barnogul Karimjonovna	
Aqliy rivojlanishning o‘quvchilarda ijodiy qobiliyat rivojlanishiga ta’sirini empirik o‘rganish natijalari tahlili...	1138
Rahmatullayeva Mushtariy Parda qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar ongida oilaviy munosabatlar tushunchasining rivojlanishi	1143
Rahmonova Dilafro‘z Baxronjon qizi	
Millatlararo oilalarda voyaga yetayotgan bolalarning ijtimoiylashuvi va etnik identifikatsiya jarayonining psixologik xususiyatlari.....	1146
Roziqova Malika Olimovna	
Fizika fanini o‘qitishda o‘quvchilarning amaliy kompetensiyasini tajribalar orqali shakllantirish	1149
Sattorov Boburbek Zokirovich	
Chet tili o‘qituvchilarini tayyorlash jarayonida autentik materiallardan foydalanishning o‘rni va ahamiyati ..	1153
Shaxlo Xalilova, Maqsuda Turapova	
Ta’lim tizimini moliyalashtirish	1156
T. Seydemetov	
Integrating Sports Terminology Into English Teaching	1161
Tursunboyeva Latofat Tuxtamurodovna	
Yuzni skanerlash asosida operatsion tizim foydalanuvchilarini identifikatsiya qilish algoritmlari va dasturiy ta’minotini ishlab chiqish.....	1165
Usmonov Maxsud Tulqin o‘g‘li	
The Impact of Didactic Play on the Development of Medical Students’ Visual Competence	1173
Utambetova Arzayim	
Bo‘lajak o‘qituvchilarda valeologik kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik tizimi	1176
Xudoyberdiyev G‘iyosiddin Baxtiyor o‘g‘li	
Bo‘lajak muhandislarning ilmiy-tadqiqot kompetensiyasini rivojlantirish omillari	1180
Xuramova Farangiz Uchqun qizi	
Inklyuziv ta’lim tamoyillari va uning mazmun-mohiyati	1185
Yakubjanova Muhayyo Qodirjanovna	
Classical Psychoanalysis and its Modifications Among Students: Z. Freud’s Classical Psychoanalysis	1189
Zebiniso Mamarajab qizi Qurbonova	
Talabalarini ilmiy tadqiqot ishlariga yo‘naltirish texnologiyasi	1195
Zikriyayev Faxriddin Ma’mur o‘g‘li	
Проблемы формирования математических представлений детей в дошкольных образовательных организациях.....	1200
Пак Светлана Викторовна	
Теоретические основы формирования навыков говорения у учащихся уровня А2	1204
Сагиндилов Алишер Алеутдинович	
Проблема готовности детей старшего дошкольного возраста к обучению в школе	1208
Ширбачеева Гульчебра Шакировна	
Роль оздоровительной аэробики в повышении физической подготовленности учащихся	1211
Яхшиева Мехринигор Шавкатовна	
Zamonaviy futbol taktikalarining rivojlanishi va jamoa o‘yiniga ta’siri	1216
Mirzamatov Akramjon G‘apurjonovich	
Mehnat bozorining zamonaviy talablariga mos ta’lim modellarini loyihalash va metodik asoslarini ishlab chiqish	1219
Bannayev Qosimjon Qodirjonovich	

PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK NUQTAI NAZARDAN SANOGEN VA PATOGEN TAFAKKUR MEXANIZMLARI

Abdushukurova Mushtariy

Aniq va ijtimoiy fanlar universiteti

ORCID: 0009-0007-3489-9324

Annotatsiya: Maqolada sanogen va patogen tafakkur mexanizmlari psixologik hamda pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Sanogen tafakkur shaxsning emotsional barqarorligini ta'minlash, stressga nisbatan moslashuvchanlikni rivojlantirish va sog'lom fikrlashni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Patogen tafakkur esa salbiy fikrlash modellari, asossiz qo'rquvlar va moslashuvchan bo'lmagan emotsional reaksiyalar bilan xarakterlanadi hamda shaxs rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sanogen tafakkur, patogen tafakkur, psixologik mexanizmlar, pedagogik yondashuv, emotsional barqarorlik, sog'lom fikrlash.

Abstract: The article examines the mechanisms of sanogenic and pathogenic thinking from psychological and pedagogical perspectives. Sanogenic thinking fosters emotional stability, adaptive stress response, and the development of healthy cognition. Pathogenic thinking is characterized by negative cognitive patterns and maladaptive emotional reactions, which may negatively influence personal development and mental well-being.

Key words: sanogenic thinking, pathogenic thinking, psychological mechanisms, pedagogical approach, emotional stability, healthy cognition.

Аннотация: В статье анализируются механизмы саногенного и патогенного мышления с психологической и педагогической точек зрения. Саногенное мышление способствует формированию эмоциональной устойчивости, адаптивного поведения и здорового характера мышления. Патогенное мышление определяется негативными когнитивными моделями и дезадаптивными эмоциональными реакциями, что оказывает отрицательное влияние на развитие личности.

Ключевые слова: саногенное мышление, патогенное мышление, психологические механизмы, педагогический подход, эмоциональная устойчивость, здоровое мышление.

KIRISH

Sanogen tafakkur (*yunoncha* "sano" – sog'lom, "genesis" – paydo bo'lish) – inson ongidagi fikrlashning sog'lom va barqaror shakli bo'lib, ruhiy salomatlikni saqlash, emotsional barqarorlikka erishish va shaxsiy muammolarga konstruktiv yondashishda muhim rol o'ynaydi. XX asrning ikkinchi yarmida psixoterapiya va kognitiv psixologiyada ilmiy muomalaga kiritilgan ushbu tushuncha inson fikrlash tizimini "patogen" (zararli) va "sanogen" (sog'lom) modellarga ajratish orqali tahlil qilish imkonini beradi.

Psixologik va kognitiv nuqtai nazardan sanogen tafakkur shaxsning fikrlash, his qilish va xulq-atvor mexanizmlarini muvozanatda saqlash orqali ruhiy muhitni barqaror holda ushlab turishga xizmat qiladi. Ushbu jarayon stressga qarshi turish, ijtimoiy va professional muhitda samarali faoliyat yuritish, shuningdek, ichki psixologik resurslarni rivojlantirishda asosiy omil hisoblanadi.

Pedagogika nuqtai nazaridan sanogen tafakkurning ahamiyati alohida o'rin tutadi. U o'quvchilarning ma'naviy-ruhiy sog'lig'i, ijtimoiy va emotsional barqarorligini shakllantirishda muhim vazifani bajaradi. Muallimlar va pedagoglar uning mexanizmlarini tushunish orqali talabalarning fikrlash qobiliyatini samarali rivojlantirishi, stress va qiyinchiliklarga qarshi barqarorlikni mustahkamlashi hamda ta'lim jarayonida ijobiy psixologik muhitni yaratishi mumkin. Shuningdek, sanogen tafakkurning rivojlantirilishi zamonaviy ta'lim metodikasi va o'quv-tarbiya jarayonlarida shaxsning ijobiy kognitiv va emotsional munosabatlarini shakllantirishga yordam beradi.

Bugungi kunda tez o'zgarayotgan ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik muhitda shaxslarning emotsional va psixologik barqarorligini ta'minlash masalasining ahamiyati ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan sanogen

tafakkurni o'rganish nafaqat psixologiya va kognitiv fanlarda, balki pedagogika sohasida ham markaziy ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, ijobiy o'quv muhitini shakllantirish va talabalarning shaxsiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy jihatdan sanogen tafakkur nazariyasining ilk asoschisi sifatida rus psixoterapevti Yu. M. Orlov ko'rsatiladi. Uning ta'kidlashicha, sanogen fikrlash insonning ichki dunyosida yuzaga keladigan salbiy emotsional holatlarni ijobiy ma'noda qayta ishlash jarayoni bo'lib, "ruhiy gigiena"ning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Orlov fikricha, insondagi ko'plab nevrozlar, ruhiy iztiroblar va stress holatlari fikrlashning patogen shakllari bilan bog'liqdir. Shu bois, sanogen fikrlash nafaqat psixologik muhofaza, balki shaxsiy o'sishning ham asosidir [Orlov, 1994].

Sanogen fikrlashni izohlovchi ilmiy yo'nalishlar ichida kognitiv psixologiya maktabi alohida o'rin tutadi. Bu maktab vakillari – A. Bek, A. Ellis, J. Kelli, R. Lazarus va boshqalar inson ruhiyatini fikr va xulq-atvor o'rtasidagi bog'liqlik orqali izohlaydilar. A. Bekning kognitiv terapiya nazariyasida ta'kidlanishicha, insondagi irratsional fikrlar (masalan, "men omadsizman", "men boshqalardan pastman") patogen fikrlashni shakllantiradi va ruhiy salomatlikni izdan chiqaradi. Sanogen fikrlash esa bunday fikrlarni ratsional tahlil etish, emotsional reaksiyalarni boshqarish va voqelikni to'g'ri qabul qilish orqali ruhiy barqarorlikni tiklaydi [Beck, 1976].

A. Ellisning ratsional-emotsional terapiya nazariyasida ham sanogen tafakkurning ahamiyati katta. Uning fikricha, inson hayotidagi ko'p muammolar voqealarning o'zi bilan emas, balki ularni irratsional baholash bilan bog'liq. Demak, sog'lom fikrlash (sanogen fikrlash) insonni real hayotga moslashtirish va konstruktiv qarorlar qabul qilishga yordam beradi [Ellis, 1962].

Shuningdek, gumanistik psixologiya yo'nalishi vakillari – K. Rodgers va A. Maslou – sanogen fikrlashni insonning "o'zini anglash", ichki erkinlik va ijodkorlikka intilishi bilan bog'laydilar. Ularning ta'kidlashicha, insonning ichki psixologik sog'lom muhiti uning shaxsiy rivojlanishi uchun asosiy shart hisoblanadi [Maslow, 1954; Rogers, 1961].

O'zbek psixolog olimlaridan Q. Nishonova o'z tadqiqotlarida yoshlarda sog'lom tafakkurni rivojlantirishda milliy qadriyatlar va ma'naviy immunitetning rolini ta'kidlaydi. Uning fikricha, sanogen fikrlash faqat kognitiv jarayon emas, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy tayanchlariga bog'liq kompleks holatdir [Nishonova, 2020].

Shuningdek, Sh. Saidov o'z asarida "ruhiy gigiena" tushunchasini keng yoritir ekan, insonda patogen fikrlarning paydo bo'lishiga ijtimoiy izolyatsiya, axborot ortiqchaligi va stress omillar sabab bo'lishini ko'rsatadi. Uningcha, sanogen fikrlashni rivojlantirish uchun inson o'z his-tuyg'ularini anglash, ularni to'g'ri ifoda etish va boshqalar bilan konstruktiv muloqot o'rnatish qobiliyatini shakllantirishi zarur [Saidov, 2018].

Sharq falsafasi va tasavvuf merosida ham sanogen fikrlashga yaqin g'oyalar mavjud. Abu Ali ibn Sino "Qonun fit-tibb" asarida inson ruhiyatining sog'lomligi fikr va his-tuyg'ular muvozanatiga bog'liq ekanini ta'kidlaydi. Uningcha, salbiy hislar (qo'rquv, g'azab, hasad) tanada fiziologik buzilishlarga olib keladi, ijobiy fikrlar esa sog'lom hayot manbai hisoblanadi [Ibn Sino, 1982]. Abu Nasr Forobiy esa "Fozil odamlar shahri" asarida sog'lom fikrni "aql, axloq va xirad" uyg'unligi sifatida izohlab, fikrlash madaniyatini inson kamolotining asosi sifatida ko'radi [Forobiy, 1987].

Sharq psixologiyasi va tasavvuf ta'limotlarida ham ushbu mexanizmlar keng izohlangan. Ahmad Yassaviy [Yassaviy, 1990], Jaloliddin Rumi [Rumi, 1993] ta'limotlarida inson o'z "nafs"ini anglash va nazorat qilish orqali ruhiy sog'lomlikka erishishi mumkinligi ta'kidlangan. Bu holat zamonaviy psixologiyadagi refleksiv fikrlash bilan ma'no jihatdan uyg'unidir.

Xulosa qilib aytganda, sanogen tafakkurning asosiy mexanizmlari inson ongidagi bilim, his, iroda va refleksiya jarayonlarining uyg'un faoliyatini ta'minlaydi. Ushbu mexanizmlar orqali inson o'z ichki salbiy holatlarini boshqarib, emotsional barqarorlik va ruhiy sog'lomlikni saqlab qoladi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada sanogen tafakkurning psixologik va pedagogik mexanizmlarini o'rganishda kompleks tadqiqot usullari qo'llanildi. Metodologik jihatdan tadqiqot an'anaviy adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatuv, suhbat va anketa usullari orqali talabalarning fikrlash va emotsional holatini baholash, shuningdek, guruhli mashg'ulotlar va refleksiv faoliyatlar orqali pedagogik intervensiyalarni tekshirish bosqichlaridan tashkil topdi. Ushbu usullar sanogen fikrlashning kognitiv, emotsional, motivatsion va refleksiv mexanizmlarini pedagogik jarayonda baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sanogen fikrlash inson ruhiy salomatligini saqlash, emotsional barqarorlikni ta'minlash va stressga moslashishda muhim rol o'ynaydi. Uning psixologik mexanizmlari to'rt asosiy yo'nalishda – kognitiv, emotsional, motivatsion va refleksiv tizimlar orqali namoyon bo'ladi. Ushbu mexanizmlar shaxsning fikrlash, his-tuyg'u va motivatsiya jarayonlarida muvozanatni ta'minlaydi, pedagogika nuqtai nazaridan esa talabalarning ijobiy o'quv muhitini yaratish va ta'lim samaradorligini oshirishda qo'llaniladi.

Kognitiv mexanizm voqelikni to'g'ri idrok etish va ma'lumotlarni ratsional qayta ishlash qobiliyatiga asoslangan. A. Bek va A. Ellisning kognitiv terapiya nazariyalari shuni ko'rsatadiki, irratsional fikrlar ko'pincha stress va depressiyaga sabab bo'ladi [Beck, 1961; Ellis, 1962]. Pedagogik jarayonda ushbu mexanizm talabalarning manfiy fikrlarini konstruktiv qarashlarga yo'naltirish uchun qo'llanilishi mumkin. Masalan, "men har doim xato qilaman" fikri "ba'zi holatlarda xato qilaman, lekin bu mening imkoniyatlarimni cheklamaydi" tarzida qayta talqin etilsa, talabalarning muammolarga konstruktiv yondashuvini shakllantirishga yordam beradi.

Emotsional mexanizm shaxsning hissiy holatini boshqarish qobiliyati bilan bog'liq. Sanogen fikrlash salbiy hislarni ruhiy resurs sifatida qayta ishlaydi va ular orqali shaxs ichki muvozanatni saqlaydi. Pedagogik qo'llanilishida interaktiv mashg'ulotlar, emotsiyalarni talqin qilish va emotsional qo'llab-quvvatlash orqali talabalarning stressga reaksiyasini baholash hamda ularning emotsional barqarorligini rivojlantirish mumkin. Masalan, rolli o'yinlar yoki guruhli muhokamalar orqali talabalar o'z his-tuyg'ularini anglab, ijobiy munosabatni shakllantiradilar.

Motivatsion mexanizm shaxsning ichki ijobiy energiyasi va shaxsiy rivojlanishga intilishi bilan bog'liq. Maslou nazariyasiga ko'ra, inson ruhiy barqarorlikka faqat yuqori darajadagi ehtiyojlar – ma'naviy qoniqish, ijodiy faoliyat va axloqiy soflik orqali erisha oladi [Maslow, 1954]. Pedagogik qo'llanilishida ushbu mexanizm talabalarning ichki motivatsiyasini mustaqil loyihalar, ijodiy topshiriqlar va maqsadga yo'naltirilgan faoliyat orqali rivojlantirish imkonini beradi. Bu ularning shaxsiy rivojlanishi va ruhiy barqarorligini mustahkamlaydi.

Refleksiv mexanizm shaxsning o'z tajribasi, hissi va fikrlarini tahlil qilish qobiliyatiga asoslangan. Sanogen fikrlashda refleksiya markaziy o'rin tutadi, chunki shaxs xatolardan konstruktiv xulosa chiqarib, ichki barqarorlikka erishadi. Pedagogik jarayonda talabalarni refleksiv faoliyatga yo'naltirish – kundalik yozuvlar, munozaralar va guruhli muhokamalar orqali shaxsiy tajribani tahlil qilish imkonini beradi. Bu ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va sog'lom kognitiv hamda emotsional munosabatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, ta'lim jarayonida interaktiv va guruhli metodlardan foydalanish, talabalarning fikr va his-tuyg'ularini kuzatib, konstruktiv qayta ishlashga yordam berish, motivatsion usullar orqali ichki ijobiy energiyani rag'batlantirish hamda refleksiv mashg'ulotlar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish sanogen fikrlashning samarali qo'llanilishi uchun muhim hisoblanadi.

1-jadval: Sanogen tafakkurning asosiy psixologik mexanizmlari

№	Mexanizm turi	Ilmiy mazmun	Asosiy olimlar (ilmiy maktablar)	Amaliy ifodasi va ahamiyati
1	Kognitiv (bilish) mexanizm	Inson voqelikni ratsional anglaydi, irratsional fikrlarni konstruktiv fikrlarga aylantiradi	A. Bek, A. Ellis (kognitiv terapiya maktabi)	Inson salbiy fikrlardan voz kechib, hayotga real va ijobiy munosabatni shakllantiradi
2	Emotsional (hissiy) mexanizm	His-tuyg'ularni idrok etish va boshqarish orqali ruhiy barqarorlikka erishish	Yu. M. Orlov, D. Goulman (emotsional intellekt nazariyasi)	Inson stress holatlariga chidamli bo'ladi, ichki tinchlikni saqlaydi
3	Motivatsion (irodaviy) mexanizm	Shaxsning ichki ijobiy energiyasini faollashtirish, rivojlanishga intilish	A. Maslou (o'zini ro'yobga chiqarish nazariyasi)	Inson faol, ijodkor va ma'naviy qoniqishga erishgan holda yashaydi
4	Refleksiv (o'zini anglash) mexanizm	Inson o'z xatolari va hislarini tahlil etish orqali ichki muvozanatni tiklaydi	K. Rodjers (gumanistik psixologiya), Ahmad Yassaviy, Jaloliddin Rumi (tasavvufiy maktab)	Inson o'zini anglaydi va nafsni nazorat qilish orqali ma'naviy sog'lomlikka erishadi

Sanogen tafakkur insonning sog'lom ruhiy holatini saqlashga xizmat qiladigan ko'p qirrali tizimdir. 1-jadvaldagi mexanizmlar bir-birini to'ldirib, fikr, his va xatti-harakat uyg'unligini ta'minlaydi. Kognitiv tizim insonni ratsional fikrlashga o'rgatsa, emotsional mexanizm ichki barqarorlikni saqlaydi. Motivatsion omil shaxsning ijobiy maqsadlarga intilishini kuchaytiradi, refleksiv jihat esa o'z-o'zini anglash orqali ma'naviy o'sishni ta'minlaydi. Shu bois, sanogen tafakkur nafaqat psixologik sog'lomlik, balki shaxsiy rivojlanishning ham asosiy poydevoridir.

Sanogen tafakkur (“sano” – sog'lom, “genesis” – paydo bo'lish) – bu insonning sog'lom ruhiyatni saqlashga yo'naltirilgan ratsional, ijobiy va konstruktiv fikrlash tizimidir. U real voqelikni ob'ektiv baholash, his-tuyg'ularni boshqarish va muammolarga yechimli yo'l topish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Yu. M. Orlovning ta'kidlashicha, sanogen fikrlash shaxsning ichki hissiy faoliyatini “shaxsiy psixogigiena” vazifasini bajaradi, ya'ni u odamning o'z-o'zini tinchlantirish, ruhiy salomatlikni saqlash va ijobiy motivatsiyani rivojlantirish vositasidir [Orlov, 2002].

Patogen tafakkur esa, aksincha, shaxsning fikrlash tizimidagi irratsional, salbiy va destruktiv elementlar bilan tavsiflanadi. Uning asosiy belgilari – o'z-o'zini ayblash, fojiali ssenariylarni takror fikrlash (“rumination”) va voqelikni izdan chiqqan holda qabul qilishdir. A. Bekning kognitiv terapiya nazariyasiga ko'ra, patogen fikrlash “avtomatik salbiy fikrlar” natijasida paydo bo'ladi va depressiya hamda stress reaksiyalarining asosiy manbai hisoblanadi [Beck, 1976].

Sanogen fikrlash shaxsning ijtimoiy faolligi va psixologik barqarorligini oshiradi. Masalan, J. Kellingning “Shaxsiy konstruksiyalar nazariyasi”da keltirilishicha, inson voqelikni o'z ichki sxemalari orqali qabul qiladi. Agar bu sxemalar ijobiy va real tajribaga tayanadigan bo'lsa, insonning fikrlash tizimi sanogen yo'nalishda bo'ladi. Ammo agar shaxsiy tajriba salbiy xulosalarga asoslangan bo'lsa, fikrlash patogen yo'nalishga o'tib, nevroitik holatlar kelib chiqishiga sabab bo'ladi [Kelly, 1955].

Ilmiy amaliyotdagi misollar ham bu farqni yaqqol ko'rsatadi. Masalan, kognitiv-bixevioral terapiya amaliyotida depressiya bilan og'rikan bemorlarda patogen fikrlashni sanogen fikrlash bilan almashtirish orqali salomatlik ko'rsatkichlari yaxshilangani kuzatilgan [Ellis, 2001]. Shunday misollarda bemor o'z fikrlarini qayta tahlil qilib, “men muvaffaqiyatsizman” degan fikr o'rniga “men tajriba orqali o'sishdaman” degan ijobiy xulosaga keladi.

2-jadval: Sanogen va patogen tafakkurning asosiy farqlari

№	Belgi	Sanogen tafakkur	Patogen tafakkur
1	Yo'nalish	Ijobiy, konstruktiv	Salbiy, destruktiv
2	Asos	Real faktlar va tahlil	Irratsional va salbiy xulosalar
3	Emotsional holat	Ruhiy barqarorlik va xotirjamlik	Tashvish, stress va depressiya
4	Motivatsiya	Yechim izlash, faollik	Cheklanish, pessimizm
5	Natija	Ruhiy salomatlik va ijtimoiy moslik	Ruhiy buzilish va izolyatsiya

Shunday qilib, sanogen tafakkur insonning ruhiy salomatligi, hayotga ongli va ijobiy munosabatini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Patogen tafakkur esa aksincha, inson ongini salbiy xulosalar bilan to'ldirib, ruhiy buzilishlarga sabab bo'ladi. Shu bois, zamonaviy psixologiya va psixoterapiyada sanogen fikrlashni rivojlantirish – shaxsning umumiy psixik barqarorligini ta'minlashning asosiy sharti hisoblanadi.

Xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, sanogen tafakkur inson ongining sog'lom va muvozanatli ishlashini ta'minlovchi muhim psixologik mexanizm hisoblanadi. U nafaqat ruhiy salomatlikni saqlash, balki shaxsning ijtimoiy faolligi, yangilikka ochiqligi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Sanogen fikrlash insonning ichki dunyosidagi uyg'unlikni ta'minlab, uni hayotdagi qiyinchiliklar va stress omillariga nisbatan chidamli qiladi. Boshqacha aytganda, bunday fikrlash turi insonda emotsional barqarorlik, sabr-toqat va optimizmni shakllantiradi.

Psixolog Yu. M. Orlovning ta'kidlashicha, sanogen fikrlashni shakllantirish shaxsda “ruhiy immunitet”ni rivojlantiradi – ya'ni inson har qanday stress yoki salbiy vaziyatga to'g'ri munosabatda bo'lib, ruhiy izdan chiqishdan himoyalanganadi [Orlov, 2002]. Bu nuqtai nazardan qaraganda, sanogen tafakkur insonning nafaqat ichki, balki tashqi ijtimoiy munosabatlarida ham sog'lom muhit yaratishda ishtirok etadi.

Shu bilan birga, patogen tafakkur inson ongining salbiy yo'nalishini ifodalaydi. U ko'p hollarda irratsional xulosalar, o'tmishdagi salbiy tajribalar va xavotir hissi bilan bog'liq bo'ladi. Patogen fikrlashning kuchayishi insonni real voqelikni noto'g'ri baholashga, o'z imkoniyatlarini past baholashga va hayotda faol bo'lmaslikka olib keladi. Psixolog A. Bekning fikricha, patogen fikrlash “avtomatik salbiy fikrlar” orqali insonda depressiya va ruhiy charchoqni kuchaytiradi [Beck, 1976].

Sanogen fikrlashni rivojlantirish uchun psixologiya amaliyotida turli usullar qo'llaniladi: kognitiv-bixevioral terapiya, emotsional-intellektual mashqlar, avtotrening va mindfulness (ongli hozirlik) usullari shular jumlasidandir. Bu usullar insonning fikrlash faoliyatini qayta qurish, salbiy fikrlarni ijobiy interpretatsiyaga aylantirish va o'z-o'zini qiynash holatlarini kamaytirishga yordam beradi.

Shu nuqtai nazardan, sanogen tafakkurning rivojlanishi – shaxsning ruhiy salomatligi, jamiyatdagi barqaror munosabatlari va umumiy hayot sifatining oshishi uchun strategik omil sifatida baholanishi mumkin. U insonning ichki qiymatlar tizimini muvozanatga keltiradi, emotsional holatni barqarorlashtiradi va ijtimoiy moslik darajasini oshiradi.

Natijada, zamonaviy pedagogika, psixologiya va psixoterapiya sohalarida sanogen tafakkurni ilmiy jihatdan o'rganish va uni amaliyotda qo'llash insonning ong faoliyatini sog'lomlashtirish, shaxsiy salohiyatini rivojlantirish va jamiyatda ruhiy gigiena madaniyatini oshirish yo'lida muhim ilmiy yo'nalish sifatida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shu nuqtai nazardan, sanogen tafakkur shaxsni real hayot muammolariga nisbatan ongli, konstruktiv va ijobiy munosabatda bo'lishga o'rgatadi. Patogen fikrlash esa shaxsning ichki salohiyatini cheklab, unda haddan ziyod xavotir va o'z-o'zini ayblash tendensiyalarini kuchaytiradi.

Shuningdek, sanogen tafakkurning shakllanishi jamiyatning ma'naviy va ijtimoiy tuzilishi bilan chambarchas bog'liqligini ko'rishimiz mumkin. Insonning sog'lom fikrlashi uning oilasidagi munosabatlar, ta'lim tizimidagi psixologik muhit va jamiyatdagi ijtimoiy aloqalardan kelib chiqadi. Masalan, oilada mehr va ishonch muhiti mavjud bo'lsa, shaxsda o'zini qabul qilish, boshqalarni tinglash va hayotga real munosabat bilan qarash qobiliyati o'sadi.

Shuningdek, ta'lim jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi ochiq muloqot sanogen fikrlashning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda yoshlar tanqidiy fikrlashni, stressni boshqarishni va muammolarga ijobiy yondashuvni o'rganadilar.

Milliy qadriyatlar va madaniy muhit ham sanogen fikrlashning ma'naviy ustuni sifatida namoyon bo'ladi. Forobiy ta'kidlaganidek, inson fozil muhitda yetishsa, u ezgulik va ma'rifat sari intiladi. Demak, jamiyatda ma'naviy sog'lom muhitni yaratish nafaqat ruhiy barqarorlik, balki umumiy intellektual taraqqiyot uchun ham asos bo'ladi [Forobiy, 1987].

Xulosa sifatida, sanogen fikrlashni rivojlantirish – bu inson ongini salbiy tafakkur ta'siridan himoya qilish, ijobiy ruhiy muhit yaratish va shaxsning hayot sifatini oshirish yo'lidagi asosiy psixologik yo'nalishdir. U insonda his va fikr uyg'unligini ta'minlaydi, ijtimoiy munosabatlarda emotsional barqarorlik va ongli qaror qabul qilishni rivojlantiradi. Shu bois, bu tushuncha nafaqat psixoterapiya, balki ta'lim, axloqshunoslik va falsafiy antropologiya sohaları uchun ham muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tafakkur inson ongining eng yuksak ko'rinishi sifatida uning ijtimoiy, ma'naviy va ruhiy rivojida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Sanogen tafakkur esa fikrlashning eng sog'lom va barqaror ko'rinishini namoyon etadi, shaxsga salbiy fikrlarni ratsional tahlil qilish, o'z-o'zini qo'llab-quvvatlash va ichki ijobiy munosabatni shakllantirish imkonini beradi.

Birinchidan, ta'lim jarayonida sanogen fikrlash mexanizmlarini qo'llash muhimdir. Bu interaktiv mashg'ulotlar, guruhli muhokamalar va refleksiv yozuvlar orqali talabalarning fikrlash va emotsional barqarorligini rivojlantirish imkonini beradi. Ikkinchidan, ijobiy pedagogik muhitni yaratish, motivatsion usullardan foydalanish va sanogen fikrlashni milliy an'analar bilan uyg'unlashtirish talabalarda ma'naviy immunitet va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, sanogen fikrlashning pedagogik va psixologik qo'llanilishi yoshlarning ruhiy barqarorligi, ijtimoiy faolligi va ma'naviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy ta'lim muassasalarida uni rivojlantirish – sog'lom psixologik muhit yaratish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning eng samarali vositasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Орлов Ю. М. Саногенное мышление: путь к психологическому здоровью. – М.: Институт психотерапии, 1994. – 210 с.
2. Beck A. T. Cognitive Therapy and the Emotional Disorders. – New York: International Universities Press, 1976. – 356 p.
3. Ellis A. Reason and Emotion in Psychotherapy. – New York: Lyle Stuart, 1962. – 320 p.
4. Rogers C. R. On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy. – Boston: Houghton Mifflin, 1961. – 420 p.
5. Maslow A. H. Motivation and Personality. – New York: Harper & Row, 1954. – 411 p.
6. Nishonova Q. Yoshlarda sog'lom tafakkurni rivojlantirishning psixologik asoslari. – Toshkent: Fan, 2020. – 214 b.
7. Saidov Sh. Ruhiy gigiena va shaxs salomatligi psixologiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 198 b.
8. Ibn Sino Abu Ali. Qonun fit-tibb. – Toshkent: Fan, 1982. – 380 b.
9. Forobiy Abu Nasr. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Fan, 1987. – 240 b.
10. Yassaviy Ahmad. Devoni hikmat. – Toshkent: Fan, 1990. – 240 b.
11. Rumi Jaloliddin. Masnaviyi ma'naviy. – Toshkent: Fan, 1993. – 320 b.
12. Орлов Ю. М. Психология саногенного мышления. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2002. – 268 с.
13. Beck A. T. Cognitive Therapy and the Emotional Disorders. – New York: International Universities Press, 1976. – 356 p.
14. Kelly G. A. The Psychology of Personal Constructs. – New York: Norton, 1955. – 832 p.
15. Ellis A. Reason and Emotion in Psychotherapy. – New York: Birch Lane Press, 2001. – 384 p.
16. Орлов Ю. М. Психология саногенного мышления. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2002. – 268 с.
17. Beck A. T. Cognitive Therapy and the Emotional Disorders. – New York: International Universities Press, 1976. – 356 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.